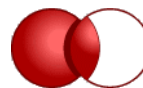

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-5, 022-4/04

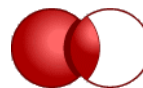
**IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
na dan 31.12.2003. godine**

**KANTONALNOG JAVNOG KOMUNALNOG PREDUZEĆA
“SARAJEVOGAS”
SARAJEVO**

Sarajevo, februar 2005. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

VLADI KANTONA SARAJEVO
MINISTARSTVU PROSTORNOG UREĐENJA I OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO
UPRAVNOM ODBORU KJKP „SARAJEVOGAS“ SARAJEVO
MENADŽMENTU PREDUZEĆA

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilansa stanja Kantonalnog Javnog Komunalnog preduzeća "SARAJEVOGAS" Sarajevo na dan 31.12.2003. godine, te s njim povezanog Bilansa uspjeha, Izvještaja o novčanim tokovima i Izvještaja o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Izvještavanje je rađeno po Računovodstvenim standardima FBiH. Odgovornost za ove izvještaje snosi menadžment Preduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonu o reviziji budžeta/proračuna FBiH ("Sl. novine FBiH", br.48/99) i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka i jesu li finansijske transakcije izvršene u skladu sa propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih izvještaja kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Obzirom da nismo imali dovoljno jasnu i pouzdanu osnovu da u potpunosti bez ikakvih rezervi potvrdimo da su finansijski izvještaji Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća "SARAJEVOGAS" Sarajevo u cjelokupnom predstavljanju objektivni i realni u svim značajnim pitanjima svoje mišljenje uvjetujemo zbog:
  - Isporuke gasa KJKP"Toplane" Sarajevo, bez pismeno uređenog odnosa učesnika u prometu kao što smo objasnili u tački (5.2). Zbog toga nije obezbijedena odgovornost subjekata u pravnom prometu za izvršavanje njihovih obaveza. Neizmirene obaveze navedenog učesnika na dan 31.12.2003. godine iznose 25 miliona KM, a za navedeni iznos potraživanja nisu poduzete odgovarajuće aktivnosti naplate;
  - Neprovođenja Uredbe o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova u dijelu ugovaranja građevinskih radova i priključaka na gasnu mrežu, kao i kod ugovaranja goriva i kancelarijskog materijala, a što je objašnjeno u tački (5.5);
  - Iskazivanja inokredita na osnovu nepotpune dokumentacije, što je objašnjeno u tački (5.7), a po osnovu kojih su nastale pozitivne kursne razlike u iznosu od 7,8 miliona KM i ukalkulisane kamate u iznosu od 2,76 miliona KM, što je imalo direktnog uticaja na finansijski rezultat;
4. Po našem mišljenju, osim za efekte usklađivanja iz prethodnog stava, finansijski izvještaji (bilans stanja i bilans uspjeha) daju istinit i fer pregled o finansijskom stanju Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća "SARAJEVOGAS" Sarajevo u ostalim segmentima poslovanja na dan 31.12.2003. godine.

Zamjenik Generalnog revizora:

Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor:

Mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. ecc.

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2003. GODINE

BILANSNE POZICIJE	31.12.2003.	31.12.2002
AKTIVA		
<i>Patenti, licencije i koncesije</i>	22.995	22.995
Osnivački izdaci	10.000	10.000
Ostala nematerijalna sredstva	275.380	377.585
Nematerijalna sredstva	308.375	410.580
Zemljište i šume	1.459.929	1.440.022
Građevine	101.899.200	107.802.576
Oprema	15.585.514	21.367.844
Višegodšnji zasadi i stado	75.550	
Stambene zgrade i stanovi	3.406.223	3.406.223
Ostala materijalna sredstva	432.856	405.957
Materijalna sredstva	122.859.272	134.422.622
Udjeli u pravnim licima u grupi	54.157	98.277
Ostali krediti	5	5
Ostala dugoročna ulaganja	16	16
Ostali vrijednosni papiri	4	4
Finansijska sredstva	54.183	98.302
STALNA SREDSTVA	123,221.830	134,931.503
Sirovine, materijal, rez.i dijelovi i sitan inventar	1.861.634	2.427.962
ZALIHE	1.861.634	2.427.962
TEKUĆA SREDSTVA	34.627.920	25.785.896
Ostali kupci	32,336.257	22,920.828
Ostale potraživanja, depoziti i kaucije	86.172	91.886
POTRAŽIVANJA	32.422.429	23.012.714
ULAGANJA	37.082	64.789
Ostali kratkoročni krediti	37.082	64.789
GOTOVINA I EKVIVAL. GOTOVINE	306.775	280.431
UKUPNA AKTIVA (SREDSTVA)	157,849.750	160,717.399
Izvanbilansna evidencija	1.143.710	1.144.410
Upisani kapital	70.227.815	70.212.027
Dioničarska premija	16,595.900	16.595.900
Revalorizacione rezerve	27.150	27.150
Akumulirana dobit	189.205	86.100
Akumulirani gubitak	21.373.462	21.373.462
Vlastite dionice koje drži preduzeće	1.549.140	1.549.140
KAPITAL	67.096.855	67.215.748
Obaveze za ostale kredite	42.567.685	50.416.586
Dugoročna razgraničenja	30.710.017	32.675.943
Dugoročne obaveze	73,277.702	83,092.529
Obaveze za ostale kredite	42.567.685	50,416.586
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	30.710.017	32,675.943
Tekuće obaveze	17.356.300	10,528.015
Drugi krediti	2,759.759	
Ostali dobavljači	10,553.238	6,756.944
Porezi	828.046	568.356
Druge obaveze	2,567.746	2,453.870
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	647.511	748.845
UKUPNO OBAVEZE	90,634.002	93,620.544
UKUPNA PASIVA	157,849.750	160,717.399
Izvanbilansna evidencija	1,143.710	1,114.410

BILANS USPJEHA NA DAN 31.12.2003. GODINE

OPIS	31.12.2003.	31.12.2002.
Prihodi od prodaje	62,644.263	54,801.138
Troškovi prodaje	66,151.195	44,135.906
Usklađivanje vrijednosti zaliha	338.271	
BRUTO DOBITAK		10,665.232
BRUTO GUBITAK	3,845.203	
Troškovi distribucije	5,127.090	19,975.088
Troškovi administracije	2.206.050	
GUBITAK OD AKTIVNOSTI	11,178.343	9,309.856
Prihodi od ostalih ulaganja		
Prihodi od finansiranja	7.873.751	8,600.708
Ostali prihodi	4,222.217	4,106.300
Rashodi od financiranja	40.120	2.003
Ostali rashodi	774.400	3,309.049
DOBIT PRIJE POREZA	103.105	86.100
Porez na dobit	30.931	25.830
NETO DOBIT ZA PERIOD	72.174	60.270

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TIJEKOVIMA NA DAN 31.12.2003.GODINE

	Opis	31.12.2003.
1	Neto dobitak	72.174
2	Amortizacija vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	115.655
3	Amortizacija vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	13,934.062
4	Ostala usklađivanja za negotovinske stavke	448.485
	A. Svega 2 do 4	14,498.202
5	Povećanje (smanjenje) zaliha	566.328
6	Povećanje (smanjenje) potraživanja	-9.409.715
7	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	3,796.294
8	Povećanje (smanjenje) ostalih obaveza	-373.566
9	Povećanje(smanjenje) odgođenih prihoda	-2,067.260
	B. Svega 5 do 9	-6,740.787
10	Neto gotovina dobivena od poslovnih aktivnosti	7,829.589
11	Nabava (prodaja) nematerijalnih sredstava	2,758.222
12	Sticanje (otuđenje udjela u podružnicama)	44.119
13	Dati krediti (povrat kredita) drugim pravnim licima	7.848.901
	C. Svega 11 do 13	10,563.004
14	Primljena pozajmljena sredstva	2.759.759
	Svega 14	2.759.759
	Neto povećanje (smanjenje) gotovine i ekvivalenata (A+B+C)	26.344
15	Početno stanje gotovine i ekvivalenata	280.431
16	Konačno stanje gotovine i ekvivalenata gotovine	306.775
	Neto povećanje (smanjenje) gotovine i ekvivalenata (16-15)	26.344

IZVJEŠTAJ U PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2003. GODINU

u 000 KM

OPIS	Kapital	Akumulirani gubitak/dobit	Reval. rezerve	Ostale rezerve	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2001. godine	71.757	-21.373	16.596	27	67.007
Dobit tekuće godine		86			86
Stanje na dan 31.12.2002. godine	71.757	-21.287	16.596	27	67.093
Povećanje kapitala	20				20
Dobit tekuće godine		103			103
Stanje na dan 31.12.2003. godine	71.777	-21.184	16.596	27	67.216

IZVJEŠTAJ
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
KJJP «SARAJEVOGAS» Sarajevo
za 2003. godinu

1 UVOD

Kantonalno javno komunalno preduzeće za distribuciju gasa «Sarajevogas» (u daljem tekstu Preduzeće) je Odlukom o preuzimanju prava osnivača Javnog komunalnog preduzeća za transport i distribuciju gasa Sarajevogas-Sarajevo, broj 01-023-97/97 od 14.06.1997. godine osnovano kao preduzeće čija je djelatnost od posebnog društvenog interesa.

Djelatnost Preduzeća se odnosi na:

- promet i distribuciju gasa na području Kantona Sarajevo,
- sanaciju, izgradnju i širenje gasnog sistema (tekuće i investiciono održavanje),
- pregled projektne dokumentacije i davanje saglasnosti na dokumentaciju sa stanovišta distributera gasa kao i izdavanje ostalih saglasnosti po osnovu prenesenih javnih ovlaštenja.

Preduzeće snabdijeva gasom 4 kategorije potrošača kao što slijedi:

- domaćinstva - oko 62.700 kupaca;
- kantonalnog distributera Kantonalno javno komunalno preduzeće «Toplane» sa 42% godišnje potrošnje gasa;
- industriju i velike potrošače - oko 322 kupaca;
- komercijalni potrošači (mala privreda) - oko 2600 kupaca.

Realizaciju planiranih poslova i radnih zadataka Preduzeće ostvaruje putem slijedećih organizacionih jedinica:

1. Direkcija
2. Sektor marketinga
3. Sektor razvoja i inženjeringa
4. Sektor distribucije
5. Sektor za ekonomiku
6. Sektor za pravne i opšte poslove.

Sjedište Javnog preduzeća je u Sarajevu, Muhameda efendije Pandže broj 4.

U Preduzeću radi 226 uposlenih što je za 7 radnika više u odnosu na 31.12.2002. godine, a manje u odnosu na plan za 2003. godinu za 33 radnika.

Revizija Preduzeća provodi se prvi put od strane Ureda za reviziju proračuna/budžeta u FBiH. Predmet revizije su finansijski izvještaji Preduzeća za 2003. godinu, izvršene finansijske transakcije iskazane u tim izvještajima, te procjena usklađenosti sa zakonskim propisima.

Naša revizija ne obuhvata reviziju početnih stanja Preduzeća i za njih ne iskazujemo svoje mišljenje.

Reviziju finansijskih izvještaja Preduzeća redovno svako godine vrše strane revizorske kuće, što doprinosi realnosti i transparentnosti finansijskog izvještavanja.

2 REZIME

Javno komunalno preduzeće za transport i distribuciju gasa «Sarajevogas» Sarajevo je preduzeće čija je djelatnost od posebnog društvenog interesa za područje grada Sarajeva.

Preduzeće nabavlja gas od BH Gasa, koje u nadležnosti Vlade FBiH, koja je i odredila svojom Odlukom cijenu isporučenog prirodnog gasa od 0,35 KM KJKP»Sarajevogas» Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo u čijoj je nadležnosti KJKP»Sarajevogas» Sarajevo je odredila cijene distribucije gasa po kojima će Preduzeće isporučivati gas slijedećim kategorijama potrošača:

- domaćinstva	0.06 KM/Sm ³
- Toplane	0.07 KM/Sm ³
- mala privreda	0.24 KM/Sm ³
- veliki potrošači	0.23 KM/Sm ³

Prema toj odluci prodajna cijena se sastoji iz nabavne cijene gasa od BH Gasa i cijene distribucije gasa.

Preduzeće nema uticaja na određivanje nabavne i prodajne cijene, iako se Upravni odbor obraćao Vladi Kantona Sarajevo da je cijena isporučenog gasa potrošačima neekonomska.

Provedena revizija prodaje gasa pokazala je da je vrlo visok rizik isporuke gasa KJKP»Toplane» Sarajevo (koje je takođe u nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo). Radi obezbjeđenja odgovornosti subjekata i drugih učesnika u pravnom prometu za izvršavanje njihovih obaveza trebao bi da postoji Ugovor. Na taj način bile bi jasno i nedvosmisleno utvrđene sva prava i obaveze ugovorenih stranaka i time bi se otklonili eventualni sporovi oko izvršenja obaveza iz ugovora i cilja koji se postiže sklapanjem ugovora. S tim u vezi ističemo dugovanja «Toplana» sa 31.12.2003. godine oko 25 miliona KM. Navedena nenaplaćena potraživanja nisu utužena niti je napravljena procjena naplativosti potraživanja od strane menadžmenta. Kroz intervju smo zaključili da je menadžment svjestan ozbiljnosti ovog problema i uticaja na likvidnost i finansijske izvještaje kao i njihov stav da se u ovu problematiku trebaju uključiti nadležne više institucije.

Značajna slabost uočena je kod procesa nabavke, a to je neprovođenje u određenim nabavkama procedure utvrđene Uredbom o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova, što je imalo uticaja na finansijski rezultat. Navodimo da su procedure vezane za nabavke bile uređene i internim uputstvima i regulativom, ali u procesu provedbe nije bilo adekvatnog poštivanja utvrđenih procedura Zakonom i Uputstvom. Navedeno je i slabost sistema internih kontrola i kontrole izvršenih nabavki od strane menadžmenta.

Aktivnosti menadžmenta su rezultirale planiranim ostvarenjem finansijskih rezultata, smanjenjem gubitaka na mjernim razlikama pri distribuciji i očekivanom naplatom potraživanja kod određenih kategorija potrošača **izuzev potraživanja od Javnog poduzeća «Toplane» i velikih potrošača.**

Na osnovu izvršene revizije za 2003. godinu konstatujemo da je većina slabosti iskazanih kroz Izvještaj rezultat neprovođenja, u potpunosti, procesno uređenih procedura i aktivnosti i sistema internih kontrola.

Napominjemo da bi permanentnim praćenjem primjene internih uputstava i zakonskih propisa i preporuka datih u ovom Izvještaju navedeni nedostaci bili prevaziđeni.

Obzirom da nenaplaćena potraživanja direktno utiču na finansijski rezultat, potrebno je sačiniti realne programe na prevladavanju istih, procjene izvjesnosti naplate i permanentno pratiti efekte poduzetih aktivnosti.

Posebnu pažnju Preduzeće treba posvetiti iskazivanju vrijednosti obaveza po inokreditima na osnovu potpune i vjerodostojne dokumentacije, što bi doprinijelo da finansijski izvještaji predstavljaju fair vrijednost u skladu sa Zakonom o računovodstvu i važećim računovodstvenim standardima.

Preduzeće treba usmjeriti aktivnosti u cilju regulisanja statusa u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima imajući u vidu i uticaj na bilansne pozicije.

Preduzeće se nalazi u fazi prelaska na novu procesnu organizaciju sa namjerom da u budućem periodu certificira integrisani sistem upravljanja kvalitetom i sistema okolinskog upravljanja u skladu sa zahtjevima standarda ISO 9001:2000 i ISO 14001:1996.

Treba istaći i doprinos Preduzeća u vezi sa realizacijom Projekta zaštite čovjekove okoline afirmišući svrsishodnost korištenja prirodnog gasa kako za zagrijavanje tako i za industrijsku potrošnju u cilju da grad postane ekološki čišći.

3 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije finansijskih izvještaja je, da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li finansijski izvještaji pripremljeni, u svakom značajnom pogledu, u skladu sa svom važećom zakonskom regulativom. Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove i izražavanje mišljenja o tačnosti i korektnosti godišnjih finansijskih izvještaja.

Cilj revizije je i provjera sistema internih kontrola, odnosno postoji li odgovarajući nadzor i transparentnost u upravljanju i trošenju sredstava, te koliko je sistem internih kontrola efikasan u sprečavanju ili otklanjanju grešaka. Navedeno će se utvrditi kroz uvid u raspoloživu dokumentaciju, intervju sa odgovornim u Preduzeću, Plan poslovanja za 2003. godinu i njegovo izvršenje.

Poseban naglasak smo stavili na procese vezane za:

- **Upravljanje i rukovođenje, privatizaciju subjekta i strukturu kapitala, organizaciju, izradu interne regulative društva, zaštitu imovine, nadzor nad provedbom općih akata Preduzeća.**
- **Evidentiranje prihoda, nabavu, prodaju i fakturisanje gasa, određivanje cijena, mjerne razlike pri distribuciji, stepen naplate i otpis potraživanja.**
- **Evidentiranje obaveza po ino kreditima i uticaj na finansijske izvještaje.**
- **Transparentnost nabavki.**
- **Djelovanje sistema internih kontrola i internog audita (provjere).**
- **Planiranje, izvršenje planskih veličina, ključne troškove iskazane u finansijskim izvještajima, kao što su plaće uposlenih.**
- **Popis stalnih sredstava i zaštitu imovine, procjenjivanje imovine, obračun amortizacije i uticaj na godišnje finansijske izvještaje.**
- **Postavljanje, održavanje i razvijanje sistema za finansijsko upravljanje, kao i razvijanje i održavanje softwera (IT sistem).**

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad, sa posebnim akcentom na što efikasniju i ekonomičniju zaštitu imovine i trošenje sredstava, kao i stvaranje podloge za uvođenje, primjenu i što efikasniji rad interne kontrole.

4 NALAZI I PREPORUKE

a) Upravljanje i rukovođenje

Upravljanje i rukovođenje Preduzećem propisano je eksternim propisima i Statutom Preduzeća donesenim 18.09.1997. godine. Organ upravljanja u Preduzeću je Upravni odbor, a Generalni direktor zastupa i predstavlja Preduzeće.

Osnivač i većinski vlasnik KJKP»Sarajevogas» (97,74%) je Kanton Sarajevo, a istim upravlja 5-to člani Upravni odbor, čije članova bira Vlada Kantona Sarajevo. Četiri člana Upravnog odbora zajedno sa predsjednikom su izvan Sarajevogasa, a 1 član je uposlenik Preduzeća. Preostali dio kapitala predstavlja dionički kapital 2,26% koji su uposleni stekli u procesu vlasničke transformacije, što je potvrđeno izvršenom revizijom vlasničke transformacije.

Upravni odbor donosi Strateški plan, Godišnji plan poslovanja i prati njegovu realizaciju, te postavlja Generalnog Direktora. Isti je ovlašten (član 15. Statuta) da u ime «Sarajevogasa» zaključuje Ugovore i da vrši druge pravne poslova i radnje kao i da zastupa Preduzeće pred sudovima i drugim organima.

Tokom revidirane godine Upravni odbor je održao 10 sjednica na kojima se raspravljalo o svim važnim pitanjima u poslovanju ovog Preduzeća, kao značajnog subjekta energetske strategije Kantona Sarajevo i isporučioa prirodnog gasa kao primarnog energenta za potrebe Kantona Sarajevo.

Ističemo značajnija pitanja vezana za poslovanje revidiranog subjekta koja je Upravni odbor preduzeća razmatrao tokom 2003. godine kao što su: aktivnosti u sklopu prijedloga nove organizacije «Sarajevogasa» i tarifnog sistema «Sarajevogasa», razmatranje i usvajanje projekta rekonstrukcije gasnog sistema, usvajanje Izvještaja o poslovanju i usvajanje Plana poslovanja za 2002. i 2003. godinu, usvajanje Pravilnika o radu Preduzeća, informacija o saglasnosti Vlade Kantona Sarajevo o zaključivanju Kolektivnog ugovora sa Sindikatom radnika komunalne privrede, usvajanje Elaborata o tarifnom sistemu.

Generalni Direktor sa izvršnim direktorima operativno rukovodi realizacijom planova i odgovoran je Upravnom Odboru. Realiziranje osnovne djelatnosti «Sarajevogas» odvija se u okviru operativnih procesa, a uz kontinuiranu podršku procesa upravljanja i pratećih procesa sa naglaskom na kvalitet.

Rukovoditelj svakog procesa ima zadatak da prati troškove i rokove i da isti budu kompatibilni kvalitetu koji se zahtijeva. On ima potpuna ovlaštenja Direkcije Preduzeća, ali i punu odgovornost za menadžment procesa.

Postoji komunikacija sa resornim ministarstvom za prostorno uređenje i zaštita okoliša Vlade Kantona Sarajevo vezano za značajna pitanja i problematiku Preduzeća.

U vezi s tim napominjemo da resorno ministarstvo nije dalo saglasnost na Statut KJKP »Sarajevogas» Sarajevo, koji je Upravni odbor donio 21.01.2003. godine, dok na Organizaciono uputstvo Preduzeća i uvođenje procesne organizacije postoji samo načelna saglasnost. U dopisu Resornog ministarstva je navedeno da «je nužno prethodno izmjeniti i dopuniti Odluku o organizovanju Javnog kantonalnog preduzeća «Sarajevogas» Sarajevo, a to zahtijeva određeno vrijeme i provođenje Zakonom utvrđene procedure».

Na osnovu navedenog zaključujemo da nije definisan status Preduzeća, te regulisanje ovog pitanja očekujemo u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima.

Menadžment treba poduzeti intenzivnije aktivnosti na provođenju propisanih procedura u dijelu provođenja Opšteg uputstva o nabavkama, kadrovskog jačanja u Sektoru ekonomike, a naročito u saradnji sa Vladom Kantona Sarajevo i resornim ministarstvom iznalaženju načina na naplati potraživanja od «Toplana».

Poduzeti intenzivne aktivnosti u saradnji sa resornim ministarstvom na definisanju statusa Preduzeća kao i donošenja i usvajanja odgovarajućih akata u skladu s tim.

5 FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

5.1. Finansijski plan i planiranje poslovnih aktivnosti

U 2003. godini menadžment Preduzeća je predložio, a Upravni odbor usvojio Plan poslovanja Preduzeća za 2003. godinu u kojem je zacrtao posebne ciljeve poslovanja od kojih izdvajamo slijedeće:

- Usaglašenost poslovanja sa zakonskim zahtjevima
- Povećanje zadovoljstva kupaca
- Smanjenje gubitaka gasa
- Smanjenje broja intervencija
- Osiguranje i kvalitetni upravljanje finansijskim sredstvima za poslovanje

Osnova za izradu plana su bili strateški ciljevi zacrtani u Strateškom planu 2000-2005. godine s tim da je opredjeljenje Preduzeća u 2003. godini bilo da osigura kvalitet.

Polazna osnova za izradu finansijskih pokazatelja bio je Marketing plan u kojem je zacrtano da će potrošačima biti plasirano 117.873.000 kubnih metara gasa, što je u odnosu na 2002. godinu veće za 8,2%.

U vezi s tim je i planirana nabavka gasa u iznosu od 121.500.000 kubnih metara ili 8,66% više u odnosu na 2002. godinu. Planirane nabavke su veće zbog očekivanog gubitka u mreži pri distribuciji kao i razlika u mjerenju isporuke gasa.

Gubici u mreži pri distribuciji za 2003. godinu su planirani u visini od 3%.

Naplata potraživanja od kupaca za isporučeni gas za 2003. godinu planirana je na nivou od 98,22%, a za KJKP «Toplane» 60% obzirom da je i planiran dio naplate iz prethodnog perioda.

Planom razvoja zacrtano ja da na tržištu energenata Kantona Sarajevo Preduzeće zadrži leadersku poziciju sa cca 35% udjela u ukupnom energetskom bilansu.

Osnovni finansijski pokazatelji su planirani kao što slijedi:

Ukupni prihodi	67.480.000 KM (1,85% više u odnosu na 2002. godinu)
<u>Ukupni rashodi</u>	<u>67.416.160 KM</u> (0,67% više u odnosu na 2002. godinu)
Bruto dobit	63.840 KM

Prihodi su ostvareni u iznosu od 74.740.231 KM ili 10,76% više od plana. Rashodi su ostvareni u iznosu od 74.637.126 KM, što je 10,71% više od plana, te je Preduzeće iskazalo dobit od 103.105 KM.

Ukupni prihodi obračunskog perioda su ostvareni prema slijedećem:

a. Prihodi od osnovne aktivnosti (prodaje)	62.644.263 KM
b. Prihodi od ulaganja	- KM
c. Prihodi od finansiranja	7.873.751 KM
d. Ostali prihodi	4.222.217 KM

Istovremeno troškovi prodaje su iznosili 66.151.195 KM i usklađivanje vrijednosti zaliha 338.271 KM, tako da bruto gubitak iznosi 3.845.203 KM.

Gubici u mreži pri distribuciji su iznosili 2,17%, a planirani su u procentu od 3%.

Analizirajući prezentiranu dokumentaciju tim za reviziju ističe slijedeća zapažanja u procesu planiranja:

- postoji strategija srednjoročnog planiranja;
- gubici na mjernim razlikama su planirani u realnom procentu i ostvareni na zadovoljavajućem nivou;
- ne postoji projekcije naplate potraživanja od Javnog poduzeća «Toplane» i velikih potrošača;
- nije izvršen rebalans plana, iako su postojali uslovi (značajne pozitivne kursne razlike i prekoračenje rashoda na određenim stavkama kao i ukalkulisane kamate po inokreditima).
- sačinjen je mjesečni plan gotovinskih tokova priliva i odliva sredstava, koji je menadžmentu bio osnova za vođenje i praćenje finansijske politike, ali obzirom da poslovanje Preduzeća karakteriše sezonski karakter poslovanja trebalo bi sačiniti i dinamički cash flow sredstava.

Predlažemo menadžmentu u slučaju pojavljivanja značajnih odstupanja od planiranih veličina u ostvarenju izvršiti usklađivanje rashoda prema ostvarenim prihodima i da sačini plan procjene naplativosti potraživanja od velikih potrošača. Napraviti dinamički cash flow (gotovinski priliv i odliv sredstava).

5.2. Prihodi

U finansijskim izvještajima za 2003. godine, ukupan prihod iskazan je u iznosu od 74.740.231 KM, što je veće u odnosu na plan za 10,8 %. Isto tako prihodi su veći u odnosu na 2002. godinu za 10,7%. Međutim navedeno ostvarenje prihoda treba posmatrati u kontekstu ostvarenja uvećanih rashoda od 10,7% u odnosu na plan, što je rezultiralo pozitivnim poslovanjem.

Struktura ostvarenih prihoda je slijedeća:

Vrsta prihoda	Planirano 2003	Ostvareno 2003	Indeks
1	2	3	4=3/2*100
Prhodi od pružanja usluga	2.346.200	2.228.348	94,98
Prihodi od prodaje gasa velikim potrošačima	37.985.000	39.000.019	102,67
Prihodi od prodaje gasa maloj privredi	3.261.000	2.964.033	90,89
Prihodi od prodaje gasa građanima	20.496.000	18.445.701	90,00
Prihodo od ostalog fakturiranog gasa	-	6.161	-
Ukupno od prodatog gasa	61.742.000	60.415.914	97,85
Prihodi od kamata	16.000	24.850	155,31
Kursne razlike	-	7.848.902	-
Prihodi od donacija stalnih sredstava	2.535.000	3.549.475	140,02
Prihodi od prodaje mjernih setova	605.000	507.609	83,90
Prihodi od prodatih stalnih sredstava	-	6.191	-
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	200.000	94.910	47,46
Ostali prihodi	35.800	64.032	178,86
Ukupno	67.480.000	74.740.231	110,76

a. Iz navedenog pregleda je uočljivo da je ostvaren podbačaj kod prihoda od prodatog gasa u procentu od 2,15%, iako je količina fakturisanog gasa 131.685.133 kubnih metara u odnosu na plan od 117.873.000 kubnih metara veća za 11,72%. Menadžment je planirao prihode od

prodaje gasa po većim jediničnim cijenama gasa, ali Vlada Kantona Sarajevo nije dala saglasnost na predloženu cijenu distribucije gasa.

b. Prihodi od prodaje gasa velikim kupcima (JP «Toplane» i RS Lukavica) su veći za 2,7% od planiranog, ali ističemo da je izuzetno nizak stepen naplate kod ovih kupaca i to od JP «Toplane» je naplaćeno samo 8,2%, a u 2003. godini je i naplaćeno dio potraživanja sa stanjem na dan 31.12.2002. godine, dok je od RS Lukavice naplaćeno 80,2%.

c. Kod ostalih potrošača stepen naplate je relativno povoljan:

-domaćinstva	96,6%
-velika privreda	90,2%
-mala privreda	95,2%

ali obzirom da preovladavaju potrošači sa niskim stepenom naplate i da je vrijeme naplate 139 dana ističemo izuzetne teškoće vezano za priliv sredstava i likvidnost preduzeća. Ukoliko isključimo JP«Toplane» vrijeme naplate je 22 dana.

d. Uvidom u bilans stanja utvrđeno je da su potraživanja od kupaca sa 01.01.2003. godine iznosila 22.920.827 KM, a sa 31.12.2003. godine su iznosila 32.336.257 KM i veća su za 41,08%. Za dio ovih potraživanja prezentirane su konfirmacije, a neke su osporene od strane dužnika.

Ističemo da pored najznačajnijeg iznosa potraživanja od «Toplana» u iznosu od 25.420.916,74 KM (uključujući kamate) i od domaćinstava 3.679.307 KM, Preduzeće ima značajnija potraživanja kod 6 potrošača velike i male privrede u rasponu od 92.000 KM do 282.000 KM pojedinačno.

Prema ročnosti potraživanja su slijedeća:

Ročnost	Veliki kupci	Mala privreda	Toplane	Domaćinstva	Ukupno
do 90 dana	3.045.734	664.209	9.772.158		13.482.101
90 do 180 dana	63.753	3.309			67.062
do 180 do 360 dana	325.473	38.801	14.560.441		14.924.715
Ukupno do 1 godine				3.679.307	3.679.307
Ukupno do 1 godine	3.434.960	706.319	24.332.599	3.679.307	32.153.185
Preko 1 godine potraž.	1.870.946	550.463		1.308.117	3.729.526

e) U vezi sa ostvarenim prihodima ističemo da su **najznačajniji rashodi** nastali po osnovu nabavljenog gasa od BH Gasa po Ugovoru broj 01-1396/00 od 01.07.2000. godine zaključenog na neodređeno vrijeme. Vrijednost isporučenog gasa iznosi 47.056.953 KM, što je 10,7% više od plana, što je rezultat nabavljene veće količine gasa jer se cijena nabavljenog gasa u toku godine nije mijenjala. Vlada FBiH je na osnovu Odluke broj V broj 188/02 od 13.05.2002. godine odredila cijenu prirodnog gasa od 0,35 KM/Sm³ po kojoj je bilo fakturisano tokom cijele godine.

Po ovom osnovu nastao je najznačajniji iznos obaveze prema dobavljaču BH Gasu u iznosu 9.978.399 KM (iznos fakture za decembar 2003. godine je 8.562.083 KM) od ukupnih obaveza prema dobavljačima koje su sa 31.12.2003. godine iskazane u iznosu od 10.553.238 KM.

f) Na prodajnu cijenu gasa koju je odredio Upravni odbor Preduzeća Vlada Kantona Sarajevo je dala saglasnost. Prema toj odluci prodajna cijena se sastoji iz nabavne cijene gasa i cijene distribucije gasa. U Odluci Upravnog odbora je navedeno da je cijena gasa neekonomska, koja bitno utiče na poslovanje preduzeća na finansijski rezultat, mada u istoj Odluci nema analize i detaljnog obrazloženja vezano za isto.

U Planu poslovanja za 2003. godinu data je kalkulacija prodajne cijene prirodnog gasa za 2003. godinu, ali smatramo da ona treba biti sveobuhvatnija uključujući ulazne i ostale parametre sa detaljnijim obrazloženjem ekonomske cijene.

g) U vezi sa iskazanim prihodima ističemo prihode po osnovu pozitivnih kursnih razlika u iznosu od 7.848.902 KM kao posljedice pada kursa USD.

Obaveze po ino kreditima na dan 01.01.2004. godine su iznosile 23,4 miliona i 2.5 miliona SDR, što je Preduzeće koristeći kurs USD i SDR (Specijalna prava vučenja 1 USD = 1,48030 USD) krajem godine preračunalo u KM i iskazalo razliku preračunatih obaveza po ino kreditu na dan 01.01.2003. godine i 31.12.2003. godine kao pozitivne kursne razlike u navedenom iznosu.

Navedeni prihod predstavlja obračunsku kategoriju i nema uticaja na novčane tokove kao priliv.

Ističemo da obaveze iskazane po inokreditima po kom osnovu je Preduzeće ukalkulisalo i isplatilo kamata u iznosu od 2.866.454 KM, od čega se na ukalkulisane kamate za period 2001. – 2003. godine odnosi 2.759.759,03 KM.

h) Ukoliko iz finansijskih izvještaja isključimo pozitivne kursne razlike i ukalkulisane kamate finansijski pokazatelji bi bili slijedeći:

Ukupni prihodi	66.891.329 KM
<u>Ukupni rashodi</u>	<u>71.877.367 KM</u>
Gubitak	4.986.038 KM

što je sa stanovišta gotovinskog priliva i odliva sredstava i realnosti iskazivanja adekvatan pokazatelj poslovanja.

i) Po godišnjem obračunu, a na osnovu Odluke izvršen je prijenos na sumnjiva i sporna potraživanja iznos od 497.974,76 KM za potraživanja preko 12 mjeseci.

Timu za reviziju je prezentiran pregled utuženih potrošača u 2003. godini po kome je utuženo 2040 kupaca, a utuženi iznosi su: glavni dug 348.507,85, a kamata 25.758,57 KM.

Ukupna sumnjiva i sporna potraživanja sa 31.12.2003. godine su iznosila 3.949.527,55 KM. Za dio ovih potraživanja izvršena su utuživanja.

j) Prema analitičkoj kartici kupca KJKP »Toplane» duguju 25.420.916,74 KM, od čega se 24.332.599,23 KM odnosi na dugovanja po osnovu isporučenog gasa, a 1.088.317,51 KM za obračunate kamate. Za navedena potraživanja postoji potvrda ovjerena od KJKP »Toplana», koja je prezentirana timu za reviziju. Na potvrdi je navedeno da navedeni iznos sadrži 573.136,58 KM koje je ranije neusaglašen i odnosi se na toplotnu vrijednost gasa.

Ističemo da toplotna vrijednost gasa nije jasno definisana u odlukama o ulaznoj i izlaznoj cijeni gasa.

Napominjemo da ne postoji Ugovor sa Komunalnim preduzećem »Toplane», što dodatno otežava naplatu.

Fakturisanja se obavlja na osnovu ispostavljenih zapisnika o distribuiranom gasu i utvrđene cijene na koju je Vlada Kantona dala saglasnost.

Iako »Toplane» duguju konstantno značajan iznos koji utiče na otežano poslovanje »Sarajevogasa», prema izjavi menadžmenta nije izvršeno utuženje »Toplana», i da je osnovni razlog što navedni dug nije utužen nepostojanje ugovora sa »Toplanama».

Ne postoji procjena menadžmenta o izvjesnosti naplate potraživanja od JP »Toplana».

U očitovanju na Nacrt Izvještaja o reviziji navedeno je da je sa 28.02.2005. godine izmiren dug iz 2003. godine, ali da prema priloženoj dokumentaciji KJKP»Toplane» duguju sa 31.12.2004. godine iznos od 27.541.376,58 KM po osnovu faktura iz 2004. godine.

k) Tim za reviziju ističe da postoje interne procedure koje uređuju procese nabave, prodaje, naplate i utuženja, a gore istaknuti problemi ukazuju da u provedbi procedura menadžment uz saradnju Vlade Kantona treba rješavati probleme naplate kao i regulisanje prodaje gasa sa KJKP »Toplane» i poduzeti daleko efikasnije aktivnosti.

Zbog svega što smo naprijed naveli preporučujemo da se ova oblast, koja je procesno uređena, provodi na efektivan način kako bi se postizali planirani finansijski rezultati. To podrazumijeva da značajno ojačate kontrolu nad prihodima i procesima usko vezanim uz iste, čime bi postigli razumnu sigurnost da se ovaj proces odvija na najbolji način za Preduzeće.

Posebnu pažnju posvetiti rješavanju problema naplate sa velikim potrošačima i izvršiti regulisanje odnosa po osnovu prodaje gasa KJKP «Toplane» u skladu sa zakonskim propisima i o poduzetim aktivnostima izvjestiti Ured za reviziju budžeta/proračuna u FBiH najkasnije do 15.10.2005. godine. Napraviti procjenu izvjesnosti naplate potraživanja i na osnovu procjene poduzimati aktivnosti.

Prilikom davanja prijedloga Vladi Kantona Sarajevo za povećanje cijena obezbijediti detaljnu analizu i obrazloženje kojim bi se potvrdila opravdanost povećanja cijene.

Odlukama nadležne institucije definisati toplotnu vrijednost gasa u ulaznoj i izlaznoj cijeni kako bi se prevazišla različita tumačenja i sporovi.

5.3. Gubici u mreži pri distribuciji

Jedan od procesa na koji smo posebno obratili pažnju pri reviziji, a koji direktno utiče na rezultate poslovanja, su gubici u mreži pri distribuciji.

Planirani gubici su bili 3% od ukupno nabavljenih količina. Ostvareni gubici iznosili su 2.884.953 Sm³ što na ukupnu isporučenu količinu gasa od 134.851.946 Sm³ iznosi 2,14%.

Ističemo da su prilikom kalkulacije isključeni gubici zbog oštećenja distributivne mreže u iznosu 211.455 Sm³ i procjene količine za neočitana domaćinstva, te količine potrebne za ponovno dopunjavanje sistema uskljed prekida gasa, tako da stvarni gubici iznose 3.166.813 Sm³ ili 2,35%, što se u odnosu na planirane gubitke može ocijeniti povoljnim, a rezultat su aktivnosti menadžmenta i uposlenih na provođenju zacrtanog Programa na smanjenju gubitaka.

Preporučujemo i dalje konstantno praćenje i poduzimanje mjera za smanjenje gubitaka.

5.4. Rashodi

Ističemo prekoračenje planiranih veličina kod slijedećih pozicija: troškovi materijala 52,4%, usluge na izradi i doradi učinaka 41,4%, usluge održavanja 28,7%, doprinosi i članarine 70,6%, PTT troškovi 24,1%, ostali troškovi poslovanja 17,7%, otpis nenaplaćenih potraživanja 54,3%.

Takođe ukazujemo pažnju na prekoračenje troškova u nominalnom iznosu za slijedeće pozicije

	Planirano	Ostvareno
Jubilarne nagrade	31.000	122.686
Ostale naknade radnicima	3.300	118.544
Kamate	145.400	2.866.454

Za isplaćene jubilarne nagrade i naknade postoje odgovarajuće odluke. Znatno odstupanje ukazuje na nerealno planiranje ovih pozicija, koje naročito dolazi do izražaja kod dospelih kamata po inostranim kreditima.

5.4.1. Troškovi radne snage

Na dan 01.01.2003. godine u Preduzeću je bilo 219 uposlenih, a 31.12.2003. godine bilo je 226 uposlenih.

Planom za 2003. godinu bilo je predviđeno 259 radnika.

U revidiranoj godini je na ime troškova uposlenih, isplaćeno ukupno 4.585.308,51 KM, od čega se na plaće odnosi 3.590.138,60 KM, naknade plaća uposlenim odnosi 143.822,05 KM, a ostatak od 851.347,86 KM su naknade uposlenim po osnovu rada (topli obrok, regres i prijevoz).

Ovi troškovi čine 7,15% ukupnih troškova poslovanja i određeni su aktima koja reguliraju plaće i naknade.

Revizijom smo obuhvatili planske veličine plaća, realnost tih veličina, poštivanje propisanih procedura kod isplate plaća i utvrdili slijedeće:

- a) Isplaćene plaće i naknade su ostvarene u odnosu na planiranu veličinu od 4.581.800 KM i imaju indeks 81,50%, što je po izjavi menadžmenta rezultat depreciranih cijena gasa, te se nije mogla isplatiti planirana masa za plaće kao i zbog manjeg broja uposlenih u odnosu na plan.
- b) Stimulacije su isplaćivane u skladu sa Pravilnikom o radu i iznose 40.061 KM, što u odnosu na isplaćene neto plaće po osnovu redovnog rada koje iznose 1.708.821 KM iznosi 2,34%. Stimulacije se isplaćuju uposlenim koji rade na osiguranju objekata odnosno na poslovima koji traže poseban režim rada (sanacija gasne mreže na zahtjev korisnika). Postoji praćenje uspješnosti rada uposlenih, te ističemo da postoje i negativne ocjene učinkovitosti. Prekovremeni rad je ostvaren sa 14.543 radna sata i u odnosu na ukupan broj sati iznosi 2,97%.
- c) Na snazi je Pravilnik o radu u Preduzeću koji je donesen 2003. godine, dok **Pravilnik o plaćama nije usvojen od strane Upravnog odbora. Vrijednost boda je konstantna za cijelu godinu i koeficijent za plaće je 1,00. Odluka o vrijednosti boda za obračun plaća nije prezentirana. Nije priložena popratna dokumentacija kojom bi se potvrdilo da su prilikom određivanja boda uzimani u obzir relevantni parametri (ostvareni prihodi, rast rashoda, naplata, gubici u distribuciji, dospjele kamate, ostali faktori koji znatno utiču na finansijski rezultat). Prema obrazloženju menadžmenta vrijednost boda je konstantna obzirom na sezonski karakter poslovanja, te bi diferenciranje boda imalo negativne efekte u ljetnim mjesecima zbog manjih prihoda.**
- d) **Izlazni izvještaji o plaćama ne pružaju potpune informacije o vrijednosti boda, minulog rada, broju sati, što otežava kontrolu plaća u Sektoru ekonomike.** Napominjemo da ovi podaci postoje u pravnom sektoru, ali se ne iskazuju u izlaznim izvještajima.
- e) Refundiranje bolovanja do 42 dana nije ostvareno tokom 2003. godine, čime je smanjen priliv gotovinskih sredstava.

Vrijednost boda i stimulacije utvrđivati na osnovu pokazatelja uspješnosti poslovanja i dinamički pratiti i vezivati za ključne faktore poslovanja (uspješnost naplate, smanjenje gubitaka kroz mjerne razlike, ostvarenje rashoda i ostale značajne parametre).

Unaprijediti izlazne izvještaje svim relevantnim pokazateljima kako bi se mogla uspostaviti adekvatna kontrola naročito u dijelu plaća.

Obavezno izvršiti refundiranje bolovanja do 42 dana.

5.4.2. Ostali rashodi

Kod ostalih rashoda ističemo slijedeće napomene:

Troškovi reprezentacije iznose 40.850 KM i na nivou su planirane veličine. **Međutim, na nivou Preduzeća ne postoji uputstvo kojim bi se regulirala visina i način potrošnje sredstava za reprezentaciju.**

U odnosu na ostvarene ukupne prihode učešće troškova reprezentacije iznosi 0,05%.

Na troškove službenih putovanja potrošeno je ukupno 36.975 KM, a planirani su 29.300 KM, što je u odnosu na plan veće za 26,2%.

Za troškove reklame i propagande je u revidiranoj godini za promotivne aktivnosti i djelimično u vezi poboljšanja naplate potrošeno je ukupno 84.039 KM, a planom je bilo predviđeno 98.000 KM, te je indeks ostvarenja 85,75%.

Postoji Program marketinga koji predviđa promotivne aktivnosti.

Donacije drugim licima su iznosile 35.676,50 KM i ističemo da su dodijeljene za pomaganje rada humanitarnih organizacija, sportskih organizacija, sindikalnoj organizaciji i pomoći za liječenje. Za te donacije su prezentirane Odluke potpisane od strane Generalnog Direktora. Upravni odbor nije donosio odluke o donacijama.

Navedeni izdaci su nastali u prvom kvartalu 2003. godine prije stupanja na snagu Zakona o donacijama preduzeća.

Na ime PTT troškova je potrošeno 121.574 KM, što je u odnosu na plan 97.960 KM prekoračenje od 24,1%. Kod fiksnih troškova telefona nije bilo ograničenja o korištenju službenih telefona, a menadžment je imao jedini pravo na upotrebu mobitela u službene svrhe.

Troškovi goriva u odnosu na plan su manji za 20% i postoji adekvatna kontrola o potrošnji goriva po pređenoj kilometraži po automobilu.

Nije raspisan tender u 2003. godini za gorivo, koje je nabavljano od dobavljača sa kojim je zaključen Ugovor krajem 2002. godine za 2003. godinu.

Troškovi kancelarijskog materijala su ostvareni u iznosu od 118.795 KM, odnosno 4,2% više od plana. Nije raspisan tender u 2003. godini, već je roba nabavljana od različitih dobavljača na osnovu narudžbenica.

Za svaku nabavku postupiti u skladu sa Uredbom o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova.

Za troškove koji prevazilaze planirane veličine uspostaviti kontrolu i dovesti ih u realne okvire.

Da nadležni organ donese akt kojim će se regulirati način trošenja sredstava reprezentacije i službenih telefona i ostalih značajnih pozicija izdataka.

Isplaćivati donacije u skladu sa Zakonom o donacijama.

5.5. Izbor dobavljača i investicije

Investicije u 2003. godini su u Preduzeću izvršene prema slijedećem pregledu:

Opis	Planirano	Ostvareno	Indeks (%)
Vlastita sredstva	4.939.000	1.054.064	21,34
Tuđa sredstva	1.839.000	1.028.055	55,90
Ostalo prenos bez naknade	-	770.166	-
Ukupno	6.778.000	2.852.285	42,08

U ukupnom iznosu investicije nisu prekoračile planirane veličine.

Međutim, ne postoji analitički prikaz izvršenih investicija prema namjeni, tako da ne možemo potvrditi da li je bilo prekoračenja investicija po vrstama investicija.

Preduzeće je u sklopu procesne organizacije 10.03.2003. godine donijelo Opšte uputstvo za nabavku kojim se propisuje procedura poslovnog procesa nabavke robe (opreme, materijala, inventara, alata, rezervnih dijelova), radova i usluga za potrebe Preduzeća.

Osnov za izradu ovog Uputstva je Uredba o postupku nabavke roba i usluga, po kojoj su pravna lica sa većinskim državnim kapitalom dužna postupati po odredbama ove Uredbe kada koriste vlastita sredstva sa stupanjem na snagu dana 18.02.2003. godine.

Služba za komercijalne poslove izvršava godišnji plan nabavki za preduzeće. Postupak nabavke započinje izdavanjem zahtjeva za nabavku uz koji treba da bude priložena tehnička specifikacija.

Komisiju za prijem, otvaranje i ocjenu ponuda svojim rješenjem imenuje Generalni direktor. Napominjemo da se u Uputstvu o nabavci navodi da se analiza ponuda vrši na bazi uporednih tabela i bodovnih lista. Kriterije za tehničku i komercijalnu ocjenu predlažu organizacione jedinice.

Metodom uzorka provjerili smo procedure u vezi raspisivanja tendera kao i značajnije ugovore o nabavkama izvršenim u 2003. godini i konstatovali slijedeće:

- a. **Prilikom nabavke opreme za rekonstrukciju mjerno regulacione stanice Ilijaš, ugovaranje je izvršeno neposrednom pogodbom. Preduzeće je dobilo odobrenje od Ministarstva finansija Kantona Sarajevo da se ugovaranje neposrednom pogodbom sa firmom "Instromet" iz Belgije može izvršiti do iznosa od 174.748,00 EUR-a. Međutim, konačna vrijednost isporučene opreme iznosila 185.413,00 EUR-a, što znači da je za 10.665,00 EUR-a ugovorena veća nabavka ili 6,1%. Za ova prekoračenja nije tražena i dobivena saglasnost Kantonalnog Ministarstva finansija. Iako je u nekim slučajevima Uredbom o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova dozvoljeno prekoračenje do 20%, smatramo da je zbog ugovaranja neposrednom pogodbom trebalo obezbijediti saglasnost Ministarstva finansija Kantona Sarajevo i za navedeni prekoračeni iznos od 6,1%.**
- b. Javno nadmetanje je provedeno za nabavku polietilenskih cijevi za gas i polietilenskih fittinga. Tim za reviziju je utvrdio da je provedena procedura nadmetanja u skladu sa Uredbom i uputstvom i izabran je najpovoljniji ponuđač firma "PipeLife" iz Austrije sa kojom je zaključen ugovor u vrijednosti od 84.269,76 EURa.
- c. Kod nabavke polietilenskih fittinga izabran je ponuđač sa najvećim brojem bodova u analizi ponude i najpovoljnijom cijenom od 32.026,50 EURa, ali je ugovor sa istom firmom potpisan na iznos od 38.935,65 EURa. **Ističemo neadekvatan pristup prilikom bodovanja. Ova veća cijena od 38.935,65 EURa, koja po izjavi odgovornih predstavlja traženu specifikaciju opreme, trebala je biti u procjeni ponuda bodovana, a samim tim postoji mogućnost da bi utvrđeni poredak najpovoljnijih ponuđača bio drugačiji.**
- d. **Ističemo i to da se primjenjuje specifičan sistem bodovanja ponuda jer se prilikom bodovanja ne primjenjuje odnos najniža cijena/ponuđenu cijenu odnosno najpovoljniji uslovi/ponuđeni uslovi. U revidiranim Zapisnicima prilikom bodovanja primjenjuje se sistem gdje se broj bodova po osnovu određenog kriterija (cijena, rok plaćanja, uslovi isporuke) množi sa osvojenim mjestom pojedinog ponudioca, što može favorizirati određeni kriterij i dati nerealan poredak najpovoljnijih ponuđača.**
- e. Kod građevinskih radova provedeno je ograničeno nadmetanje i potpisan je ugovor sa KJKP "Rad" Sarajevo, u iznosu 20.397,87 KM.
- f. **Kod ugovaranja građevinsko-zanatskih radova na poslovno-skladišnom objektu "Butila", nije provedeno javno nadmetanje i Ugovor broj 119/03 od 04.06.2003. godine je zaključen sa ponuđačem GP "Citadela" d.o.o Sarajevo, u vrijednosti od 93.271,89 KM, a okončana situacija je iznosila 98.553,57 KM odnosno 5,7% više. Prema izjavi odgovorne osobe osnov za zaključivanje ugovora bilo je prethodno ograničeno nadmetanje po kojem je GP "Citadela" d.o.o Sarajevo bio najpovoljniji ponuđač i po tom nadmetanju potpisan je Ugovor broj 104/03 od 04.05.2003. godine u vrijednosti od 14.875,48 KM i da Ugovor broj 119/03 predstavlja vezu sa Ugovorom broj 104/03. Ovo obrazloženje ne možemo prihvatiti jer je u slučaju novog ugovaranja trebalo raspisati javno nadmetanje u skladu sa Uredbom o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova i Opštim uputstvom o nabavci.**
- g. Izbor revizijske kuće proveden je ograničenim nadmetanjem, i potpisan je Ugovor u vrijednosti od 27.500,00 KM (druga najniža cijena) sa obrazloženjem da je izabrani ponuđač međunarodno priznata revizorska kuća i da se takav izvještaj o reviziji može koristiti kao podloga za apliciranje za novi kredit Svjetske banke.
- h. **Kod nabavke kompjutorske opreme i kancelarijskog namještaja, gdje nije primjenjeno bodovanje ponuda, nije dato detaljno obrazloženje zašto su izabrani ponuđači sa nešto većim cijenama od najnižih.**
- i. Kod izbora najpovoljnijeg ponuđača za nabavku opreme (eksterne antene i stanice za poslovnice), u Zapisniku o procjeni ponuda nije iskazana konverzija u istu valutu. Revizijom je utvrđeno da je izabran ponuđač sa najnižom cijenom.
- j. **Kod nabavke vozila Fiat Panorama nije detaljno pojašnjeno zašto je odabrana firma sa kojom je sklopljen ugovor na vrijednost od 18.869,00 KM, a bila je skuplja za 1.456,20 KM od firme sa najnižom cijenom. Iako nije navedeno u Zapisniku o procjeni ponuda,**

prema usmenoj izjavi odgovornog lica, ponuda sa nižom cijenom nije u potpunosti, odgovarala traženim tehničkim specifikacijama.

- k. Ističemo i to da je građevinske radove na izgradnji priključaka na gradsku gasnu mrežu izvodila firma "Džekos" sa kojom je potpisan ugovor 15.03.2002. godine, a sa kojom je potpisan Anex u 2003. godinu sa trajanjem ugovora do 15.03.2004. godine bez provedene procedure javnog nadmetanja. U očitovanju je navedeno da je Anex Ugovora zaključen 15.02.2003. godine, prije stupanja na snagu izmjena i dopuna Uredbe o postupku nabavke, a koja se odnosi na javna preduzeća.
- l. Istakli bi i to da se najveći dio opreme nabavljao od jednog ponudioca, "UNIS FAGAS" Sarajevo, što je po izjavi menadžmenta opravdano, jer je taj ponuđač snabdijevao unificiranom opremom gradsko područje duži period i predstavlja nastavak uspješnog snabdijevanja istom opremom, a istovremeno olakšava servisiranje.
- m. Prilikom bodovanja komisija donosi kriterije za ocjenu pojedinih elemenata iz ponude u trenutku analize ponude, a ne postoji jedinstveni interni akt o kriterijima i bodovanju kao sastavni dio Opšteg uputstva za nabavku.

Ističemo na osnovu navedenih nalaza da je i pored postojanja sistema internih kontrola i interne procedure u provedbi nije bilo dovoljno dosljednosti i kontrole od strane menadžmenta.

Dosljedno primjenjivati Uredbu o postupku nabavke roba, usluga i ustupanja radova.

Donijeti interni akt o kriterijima i bodovanju kao sastavni dio Opšteg uputstva za nabavku. Prilikom izrade internog akta razmotriti princip bodovanja komparativnim pristupom odnosa najpovoljnije cijene/ponuđene cijenu, a isto primijeniti i na ostale kriterije kako bi se odredio realan poredak najpovoljnijih ponuđača.

U slučajevima neposredne pogodbe tražiti saglasnost od Kantonalnog ministarstva finansija i pridržavati se saglasnosti Ministarstva za iznos do kojeg se može ugovarati.

Tražiti odobrenje od nadležnog organa za listu opreme koja se može nabavljati iz istog izvora.

U zapisnike o procjeni ponuda, u proceduri gdje se ne primjenjuje bodovanje, dati detaljno obrazloženje o izboru ponuđača. U slučaju ponuđenih cijena u različitim valutama izvršiti konverziju u istu valutu.

Izbjegavati dodatno ugovaranje odnosno prekoračenje iznosa po osnovnom ugovoru.

U cilju osiguranja veće transparentnosti nabavki kod provođenja nabavke uključiti veći broj uposlenih stručnih osoba, kako se čitav proces provođenja procedure i operativnog dijela nabavke ne bi odvijao samo putem Službe za komercijalne poslove, koja je i operativni izvršilac nabavke.

5.6. Zaštita imovine

U finansijskim izvještajima sa 31.12.2003. godine Preduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 123,167.647,54 KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tokom revidirane godine prikazujemo sljedećim pokazateljima.

Knjigovodstvena vrijednost po trošku sa 31.12.2002. godine	185,787.575,14
Ispravka vrijednosti sa 31.12.2002. godine	50,954.372,17
Neto knjigovodstvena vrijednost 31.12.2002. godine	134,833.202,97
Povećanje nabavke	2.807.809,07
Smanjenje - Prodaja	-13.302,46
Smanjenje - Rashod	-269.869,76
Knjigovodstvena vrijednost po trošku sa 31.12.2003. godine	188,312.211,99
Amortizacija sa korigovanim otpisom 31.12.2003. godine	65.144.564,45
Sadašnja vrijednost stalnih sredstava sa 31.12.2003 godine	123,167.647,54

Revizijski tim konstatirao je da je ispoštovana procedura oko popisa imovine i obaveza, što znači da su formirane komisije za popis stalnih sredstava, sitnog inventara i alata, materijala, zaliha gasa, blagajne, novčanih sredstava, potraživanja i obaveza kao i Centralna komisija.

Centralna komisija je napravila Elaborat o popisu koji je godine usvojen na sjednici Upravnog odbora i donesena Odluka o otpisu.

Tim za reviziju je utvrdio da u Elaboratu Centralne popisne komisije ne postoji komparativni tabelarni pregled kojim bi se potvrdilo da je izvršeno usaglašenje knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom. Pozicije vezane za stalna sredstva u Elaboratu su prikazane po objektima, a ne prema pozicijama iz bilansa stanja.

Revizijom je provjerena usaglašenost popisanog stanja sa značajnijim pozicijama iskazanih u bilansu stanja i utvrđeno je da nema značajnijih odstupanja izuzev kod obaveza prema dobavljačima gdje u Elaboratu postoji više iskazano za 30.678,38 KM (potraživanja za date avanse su iskazana u Elaboratu kao obaveza prema dobavljačima).

Ističemo da nisu popisom obuhvaćene sve pozicije iskazane u bilansu stanja kao naprimjer: patentni, licence i koncesije, osnivački izdaci, ostala nematerijalna sredstva, stambene zgrade i stanovi, obaveze prema zaposlenim, obaveze za poreze i doprinose, ostali kratkoročni krediti.

Amortizacija je obračunata po propisanim stopama i kreće se na nivou planirane veličine.

Tokom 2000. godine Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo je izvršio procjenu vrijednosti imovine i na osnovu Elaborata o procjeni vrijednosti imovine izvršeno je usklađivanje vrijednosti stalnih sredstava.

Ističemo i pogrešno knjiženje za pozajmicu Kantona od 2.000.000 KM na kontu Priljene subvencije od Kantona za domaćinstva za transfer Kantona koji po opisu knjiženja i izjavi odgovorne osobe predstavlja pozajmicu (kredit). Popratni dokument nije prezentiran.

Utvrđeno je stanje na kontu akumulirani gubitak iz ranijih godina u iznosu od 21.373.462,10 KM koji se odnosi na 2000. i 2001. godinu i koji nije pokriven u skladu sa članom 32. Zakona o računovodstvu.

Izvršiti popisivanje svih pozicija i usklađivanje stanja po popisu i knjigovodstvenog stanja i izvještavati na način kako je to propisano Zakonom o računovodstvu.

Izvršiti pokriće gubitka kao i knjiženje pozajmice od Kantona (uz obezbjeđenje vjerodostojne dokumentacije) u skladu sa Zakonom o računovodstvu.

5.7. Obaveze po inokreditima

Obaveze po ino kreditima sa 31.12.2003. godine su iznosile 42.567.685 KM, a odnose se slijedeće kredite:

Dugoročni kredit	Iznos u KM
Kredit Montrealske banke I	257.221
Kredit Montrealske banke II	242.557
Kredit Montrealske banke III	1.220.986
Kredit za PIU BOS 30290	5.960.404
Kredit za PIU BOS 24026	7.825.825
Kredit IBRD 4039-B	19.705.477
Kredit IBRD 4040-C	7.355.215
Ukupno	42.567.685

Obaveze po inokreditima su iskazane u USD i SDR i u finansijskim izvještajima konvertovane u KM. Navedeni krediti su usklađeni za pozitivne kursne razlike prema razlici kursa USD na dan 01.01.2003. i 31.12.2003. godine.

- a. **Timu za reviziju je prezentiran dio dokumentacije koja se odnosi na iskazivanje ovih kredita. Generalni zaključak je da ne postoji potpuna dokumentacija kojom bi se potvrdila visina obaveza po inokreditima. Ističemo nekompletnost dokumentacije i u dijelu koji se odnosi na otplatne planove, koji su za neke kredite u Preduzeće dolazili nepotpisani, tako da se desilo da se kamate po otplatnom planu koje su dospjevale za**

period 2001.-2003. godina ukalkulišu po godišnjem obračunu i terete rashode poslovanja, a nisu plaćene do dana završetka revizije niti je izvjesno kada će one biti plaćene.

- b. Utvrđeno je da ne postoji adekvatna dokumentacija vezana za iskazivanje kredita Montrealske banke I, II i III, tako da ne možemo potvrditi stanja iskazana po ovom osnovu.
- c. Krediti IBRD su prema zapisniku Komisije za alociranje vanjskog duga preneseni na Federaciju BiH, to jest na Sarajevogas, da bi prema Odluci Skupštine Kantona ovaj iznos bio umanjen u vezi sa prenosom imovine bez naknade BH Gasu po kreditima IBRD-B i IBRD-C za 13.297.249 USD i obaveze po kreditu za PIU BOS 30290 za 1.426.979 USD. **Međutim, ugovori o prenosu obaveza sa KJKP "Sarajevogas" na BH Gas nisu potpisani niti ovjereni od Vlade FBiH i nadležnog Federalnog ministarstva.**
- d. Priložena je dokumentacija vezana za Kredit PIU 30290 i Subsidijarni kreditni sporazum datiran 20.02.1998. godine potpisan između ovlaštenih predstavnika Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Sarajevogasa. **Izvršen je uvid i u otplatni plan (nije ovjeren) dobiven od Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa po kome prva otplata glavnice počine 15.06.2008. godine, dok otplata kamata teče od 15.12.1998. godine.**
- e. **Za drugi kredit PIU BOS 24026 nije prezentiran Subsidijarni sporazum, jer je navedno u očitovanju da je nosilac kredita KJKP "Toplane". Priložen je Sporazum o podfinansiranju zaključen između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa po kome su "strane u Sporazumu saglasne da se iznos refinansiranih sredstava, po Kreditu TF 024034 u iznosu od 5.000.000 USD, odobrenog u vidu Avansa za hitnu rekonstrukciju gasnog sistema utvrdi kao Podzajam u svrhu izvršenja dijela Projekta" Priložen je neovjeren otplatni plan, po kome prva otplata u iznosu od 50.000 USD počinje od 01.01.2006. godine. Otplata kamata po ovom kreditu teče od 01.01.1999. godine.**
- f. Ukazujemo na značajan uticaj na poslovanje Preduzeća kamata i otplate glavnica koji prema prezentiranoj dokumentaciji slijede u narednom periodu.

Nisu nam nepoznati problemi oko evidentiranja inozaduživanja, ali bi Preduzeće trebalo zatražiti izvornu dokumentaciju iz koje se jasno i nedvosmisleno može zaključiti da se radi o obavezama koje su uknjižene. To bi bila adekvatna dokumentaciona osnova po kojoj bi iskazana stanja po obavezama za inokredite predstavljala realan i fer pregled u skladu sa Zakonom o računovostvu i računovostvenim načelima i standardima.

Rok za kompletiranje dokumentacije i obezbjeđenje dokaza, bez obzira na kompleksnost zadatka, je 30.09.2005. godine i da se o tome izvjesti Ured za reviziju budžeta/proračuna u FBiH.

5.8. Proces privatizacije

U skladu sa odredbama Zakona o privatizaciji, početkom 2000. godine u KJKP »Sarajevogas« je formirana Komisija za pripremu dokumentacije i stvaranje uslova za sprovođenje procesa privatizacije. U preduzeću je prema Zakonu o početnom bilansu preduzeća i banaka pripremljen početni bilans stanja sa 30.06.2000. godine. Povratna informacija od Kantonalne agencije za privatizaciju na početni bilans nije prezentirana.

Prethodno je u preduzeću izvršena revizija izvršene vlasničke transformacije, kojom je utvrđeno da preduzeće ima slijedeću strukturu kapitala:

-državni kapital	97,74050 %
-privatni kapital	2,25950 %

te je u skladu sa Zaključkom Agencije za privatizaciju Kantona Sarajevo, revizorska kuća, koja je i vršila reviziju, izdala rješenje o rezultatima revizije izvršene vlasničke transformacije kod KJKP»Sarajevogas« Sarajevo.

Preduzeće je na zahtjev Agencije za privatizaciju informisalo resorno ministarstvo o izvršenim aktivnostima na provođenju procesa privatizacije u preduzeću.

Vlada Kantona Sarajevo je Zaključkom broj 02-05-5542-5/02 od 12.03.2002. godine utvrdila da, postojeći zakonski propisi (Zakon o privatizaciji preduzeća u FBiH i podzakonski akti doneseni na osnovu ovog zakona) nisu dovoljna osnova za privatizaciju Javnih komunalnih preduzeća i da je prije pristupanja privatizaciji ovih preduzeća, neophodno donošenje zakonskih propisa na nivou FBiH, kojima se regulišu komunalne djelatnosti, koncesije, vršenje javnih usluga, te definisanje dobara o općoj upotrebi.

Upravni odbor je 19.02.2003. godine donio Odluku o statusnim promjenama, pozivajući se na prijenos imovine bez naknade koju čini magistralni gasovod Kladanj-Sarajevo, sa pripadajućim objektima BH Gasu d.o.o. Sarajevo, kao i izvršenu reviziju strukture kapitala. Odluka je donesena u cilju organizovanja u Komunalno Javno Preduzeće za distribuciju gasa «Sarajevogas» d.o.o. koju je zajedno sa Statutom usvojenim od strane Upravnog Odbora dostavilo resornom ministarstvu.

Na navedena dokumenta resorno ministarstvo nije dalo saglasnost, sa obrazloženjem da «postojeći zakonski propisi nisu dovoljna osnova za privatizaciju ovih preduzeća», tako da nije ni izvršen upis u sudski registar.

Ističemo da nezavršeni proces privatizacije, ima odraza na finansijske izvještaje.

Napominjemo i to da neriješen status preduzeća ima i pravne posljedice, jer Statut preduzeća nije dobio saglasnost od nadležnog organa, a Organizaciono uputstvo preduzeća dobilo samo načelnu saglasnost resornog ministarstva.

6 INTERNA KONTROLA

Preduzeće je uspostavilo procesnu organizaciju sa glavnim ciljem da kroz obezbjeđenje usluga zadovolji potrebe i očekivanja kupaca.

Definisano je 15 glavnih procesa sa oko 150 poslovnih aktivnosti koje imaju interdisciplinarni karakter. Svaki poslovni proces sadrži specifikaciju osnovnih podataka procesa, matricu odgovornosti, uticaj na okolinu grafički prikaz modela, kao i listu poslovnog procesa.

Odgovornost i ovlaštenja za izradu i održavanje kataloga procesa je na vlasniku procesa. U okviru svakog procesa uspostavljene su odgovarajuće procedure, koje su definisane uputstvima za provođenje procedura.

Ovakvim uspostavljanjem organizacije stvorena je solidna osnova za efikasno funkcionisanje preduzeća kao i djelovanje interne kontrole.

Na osnovu uvida u dokumentaciju koja reguliše procedure utvrđeno je da su uspostavljeni slijedeći procesi:

1. upravljanje preduzećem
2. strateško planiranje
3. razvoj proizvoda i usluga
4. marketing, ugovaranje i prodaja
5. distribucija i isporuka
6. naplata i servisiranje
7. razvoj i vođenje ljudskih resursa
8. razvoj i vođenje informacijskih resursa
9. vođenje finansijskih resursa
10. realizacija programa okolinskog upravljanja
11. vođenje i održavanje poslovnih objekata
12. poboljšanje sistema upravljanja
13. upravljanje projektima
14. održavanje i gradnja gasne mreže
15. vođenje snabdijevanja (izuzev gasa)-nabavke

Kroz sve ove procese, predviđeno je djelovanje internog audita (revizije). Djelovanje interne revizije je propisano procedurom za interni audit, kojom su propisane aktivnosti pri planiranju, pripremi i provođenju interne revizije, što podrazumijeva i vrednovanje usaglašenosti sa relevantnim okolinskim zakonodavstvom i propisima, te izvještavanje o rezultatima internog audita sistema upravljanja kvalitetom i sistema okolinskog upravljanja. Propisano je funkcionisanje procesa internog audita na način da na prijedlog menadžera kvaliteta, Generalni direktor izdaje zahtjev za provođenjem interne revizije koji sadrži: sastav tima za internu reviziju, termin i mjesto provođenja revizije, naziv organizacione cjeline gdje se provodi revizija i rok provođenja revizije.

Prilikom određivanja tima za reviziju vodi se računa da u sastav ulaze stručna lica i da su neutralna u odnosu na organizacionu jedinicu u kojoj se provodi revizija. U proceduri za internu reviziju predviđene su i korektivne i preventivne mjere kao i praćenje otklanjanja neusklađenosti, utvrđene internom revizijom.

Tim za reviziju napominje da je na ovaj način sistemski uspostavljena interna kontrola.

Revizijom aktivnosti na ovom procesu koji je startao 26.03.2003. godine donošenjem prvog dokumenta - Procedure za interni audit, utvrđeno je, a na osnovu uvida u četiri izvršene interne revizije, da su kod izvršenih revizija pravilno popunjeni propisani obrasci, napravljen plan revizije i utvrđene neusklađenosti.

Internom revizijom su obuhvaćene kontrole ugovora o isporuci gasa, ugovorni odnos sa najvećim kupcem gasa KJKP »Toplane«, plan nabavke, kadrovsko osposobljavanje sektora marketinga, odgovornost i ovlaštenja u sektoru ekonomike, informatička zaštita procedura službe za finansijske poslove, blagajničko poslovanje, utvrđivanje usaglašenosti prakse sa dokumentima sistema upravljanja kvalitetom.

Našom revizijom utvrdili smo da su planirani poslovi interne revizije obavljani, utvrđene neusklađenosti i u većini slučajeva provedene korektivne mjere.

Istovremeno navodimo da je interna revizija utvrdila nepostojanje ugovornog odnosa sa Toplanama, ali da u ovom slučaju nije poduzeta korektivna mjera. Isto je i u slučaju neusklađenosti vršenja podprocesa očitavanja i podjele računa angažovanjem raspoloživih ljudskih resursa.

Tim za reviziju konstatuje da je sistemski i procesno postavljena interna revizija putem dobro definisanih procedura, ali u procesu provedbe interne revizije, menadžment treba obezbijediti kontinuirano praćenje i poduzimanje aktivnosti na otklanjanju neusklađenosti kod značajnih pitanja, naročito u Sektoru ekonomike (nabavke u skladu sa Uredbom, nepostojanje ugovora sa Toplanama, poboljšanje sistema naplate i više aktivnosti na kontroli u Sektoru za ekonomiku i provođenju preporuka eksterne i interne revizije).

Napraviti dinamički Plan djelovanja internog audita (revizije) sa posebnim naglaskom na kontrolu Sektora ekonomike. Poduzeti aktivnosti na prevazilaženju neusklađenosti i nedostataka utvrđenih internom i eksternom revizijom. Permanentno vršiti interni audit u okviru uspostavljenih procesa.

7 IT SISTEM

Izvještaj IT revizora

IT resursi Preduzeća su povezani u lokalne računarske Windows klijent server mreže na više lokacija, međusobno vezane bežičnim WAN konekcijama.

U IT sistemu se izvršava više aplikativnih softvera različite vrste i namjene.

Softver za upravljanje distribucijom gasa obezbjeđuje automatsko očitavanje parametara primljenih količina gasa sa flow kompjutera u Butilima kao distribuirane količine po distribucijskim centrima. Softver je kupljen od proizvođača opreme koji ga i održava.

Računovodstveni softver je razvijen i održava se u Sarajevogasu, a čini ga više softverskih rješenja: glavna knjiga, plate, materijalno i finansijsko poslovanje, obračun i naplata potrošnje gasa.

Obrade i baze podataka su nezavisne i distribuirane po lokacijama (glavna knjiga, plate, stalna sredstva u Velešićima, fakturisanje u Envera Šehovića, skladište u Butilima).

Karakteristika obrada je postojanje masovnih podataka koje se zbog prirode procesa koji podržavaju mjesečno multipliciraju (npr. fakturisanje potrošnje gasa za preko 60.000 domaćinstava).

Kreiranje i prijenos zbirnih naloga u glavnu knjigu iz računovodstvenih analitika nije automatizirano. Postoji i djelomična integracije podataka u aplikaciju Geografski informacioni sistem (GIS) za potrebe tehničara i servisera.

Očitavanje potrošnje gasa sa mjernih uređaja je mjesečno i vrši se manuelp u «očitačke liste» sa kojih se podaci unose u aplikaciju na obradu. Kreirani računi se, zatim, u elektronskoj formi na magnetnim medijima distribuiraju po vlastitim centrima za naplatu, pošti i bankama u svrhu kontrole uplata po računima. Podaci o uplatama se na isti način prikupljaju, pripremaju i knjiže u aplikaciji.

Značajno je da se najvećem dijelom uplate po računima za potrošnju gasa vrše na šalterima BH Pošte. Iako je taj dio poslova u pošti automatiziran, zbog nemogućnosti postizanja dogovora oko cijene za uslugu, ne koristi se elektronska forma podataka o uplatama po računima i podaci se uplata unose u modulu za pozadinski unos (back office) aplikacije fakturisanja potrošnje gasa.

Izrada izvještaja i analiza o gubicima se vrši korištenjem funkcionalnosti standardnih uredskih programskih paketa, na osnovu podataka dobivenih iz više aplikacija.

Za izgradnju tehničke baze podataka GIS-a, za potrebe inženjera i tehničara je zbog prirode podataka koje objedinjavaju, vrlo značajan organizacioni aspekt i podjela odgovornosti.

Uočili smo da podaci nisu u dovoljnoj mjeri autorizirani (npr. podaci o unesenim uplatama nose oznaku uplatnog mjesta, ali ne i blagajnika).

Tokom revizije smo uočili da izvještaji koji se generiraju u aplikaciji plate ne sadrže sve relevantne parametre za internu kontrolu i audit.

Podršku IT sistemu obezbjeđuju zaposleni službe IT, u organizacionoj jedinici Sektora za razvoj, kao i vanjska konsultantska firma.

U postojećoj sistematizaciji radnih mjesta uočili smo da radna mjesta rukovodioca službe i IT specijaliste nisu popunjena.

Sarajevogas posjeduje strateške dokumente razvoja IS «globalni koncept razvoja» i «projekat izgradnje integralnog IS-a i GIS-a» u kojim se za postavljene ciljeve u značajnoj mjeri oslanja na vlastite kadrovske resurse. Uz postojeću popunjenost radnih mjesta ostvarenje postavljenih ciljeva smatramo upitnim.

Preporučujemo stvaranje kadrovskih i ostalih pretpostavki za ostvarenje ciljeva iz razvojnih i strateških dokumenta, a vezano za IT segment.

Preporučujemo dogradnju postojećih softverskih rješenja za nove funkcionalnosti, koji se odnose na autorizaciju, izvještavanje i ostale segmentne poslovanja prema potrebama procesne organizacije.

8 KOMENTAR

U ostavljenom roku KJKP «Sarajevogas» Sarajevo se očitovao aktom broj 1145/05 od 24.03.2005. godine na Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja za 2003. godinu.

U navedenom aktu dato je obrazloženje za utvrđene nedostatke i priložen dio dokumentacije. Istaknuto da je Preduzeće u 2004. godini već otklonilo dio utvrđenih nedostataka i da će u narednom periodu unaprijediti sistem internih kontrola i implementirati preporuke navedene u Izvještaju o reviziji finansijskih izvještaja za 2003. godinu.

Viši revizor:

Ismeta Junuzović

Tim za reviziju:

Nedžad Redžep

Dubravka S. Barbarić